44- KITÂBU'L-HUSÛMÂT
1- (Müslümanlar Arasindaki Hukukî Çekismelerde) Da'vâcinin Da'vâliyi Hâkim Huzuruna Getirmesi Ve Müslüman - Yahûdî Arasinda Meydana Gelen Çekisme Hakkinda Zikrolunan Seyler Babi
2- Eger Imâm (Yâhud Hâkim} Onun Üzerine Hacr Koymus Degilse Sefîhin Ve Akli Zaif Olanin Isini Geri Çeviren Kimse Babi
3- Hasimlarin Bâzisinin Digeri Hakkindaki Kelâmi Babi
4- Ma'siyetler Ve Husûmetler Ehli Olanlarin, Onlarin) Bu Hallerini Tanima Ve Tesbîtten Sonra (Onlari Edeblendirme Yolu Olmak Üzere) Evlerden Çikarilmalari Babi
5- Vasînin Ölmüs Kimse Adina (Nesebe Katma Istegi Ve F Diger Haklar Hususundaki) Da'vâsi Babi
6- Bozgunculugundan Endîse Edilen Kimselerden Isi Saglamlastirma Tedbîri Almak Babi
7- Suçlunun Harem Içinde Baglanmasi Ve Habsedilmesi Babi
8- Borç Verenin Alacaklisindan Ayrilmayip Onunla Sabit Ve Dâim Olmasi Babi
9- Alacagin Ödenmesini Istemek Babi

Rahman ve Rahim olan Allah'in ismiyle

44- KITÂBU'L-HUSÛMÂT

(Hukukî Çekismeler Kitabi) [1]

1- (Müslümanlar Arasindaki Hukukî Çekismelerde) Da'vâcinin Da'vâliyi Hâkim Huzuruna Getirmesi Ve Müslüman - Yahûdî Arasinda Meydana Gelen Çekisme Hakkinda Zikrolunan Seyler Babi [2]

1-.....Ben Abdullah ibnu Mes'ûd'dan isittim, söyle diyordu:
Ben bir kimsenin bir âyeti, benim Peygamber'den isittigim okuyusun hilâfina okudugunu isittim. Hemen elinden tuttum ve onu Rasû-lullah'a getirdim. Rasûlullah (S): "Her ikiniz de güzel okudunuz" buyurdu. Su'be dedi ki: Ben Rasûlullah'in sunu da söyledigini zannediyorum: "(Kur'ân hakkinda) sakin ihtilâf etmeyiniz. Çünkü sizden evvelki ümmetler kitâblannda ihtilâf ettiler de bu yüzden helak oldular" [3].

2-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Biri müslumanlardan, öbürü Yahûdîler'den olan iki kisi birbiriyle sövüstüler. Müslüman olan zât, Yahudi'ye:
— Muhammed'i âlemler üzerine süzüp seçen Allah'a yemîn ederim ki, demisti.
Yahûdî de müslümâna hitaben:
— Musa'yi âlemler üzerine süzüp seçen Allah'a yemîn ederim ki, demis.
Bunun üzerine müslümân elini kaldirip Yahudi'nin yüzüne bir tokat vurdu. Yahûdî hemen Peygamber'in yanma gitti. Kendisinden ve müslümândan meydana gelen isleri Peygamber'e haber verdi. Peygamber o müslümâm çagirtti ve ona olan isten sordu. Müslümân da olanlari kendisine

haber verdi. Akabinde Peygamber (S) söyle buyurdu:
— "Bana Mûsâ üzerinde hayirlilik vermeyiniz! Muhakkak ki insanlar kiyamet gününde (o günün korkunçlugundan yildirim çarpmis gibi) bayilacaklar. Onlarla beraber ben de bayilacagim. Fakat ilk ayilan ben olacagim. O anda ben Musa'yi Ars'in bir tarafina simsiki tutunmus duruyor görürüm. Bilmiyorum, Mûsâ da bayilanlarin içinde idi de benden evvel mi ayildi, yâhud bayginliktan Allah 'in istisna ettiklerinden mi bulundu?" [4].

3-.....Ebû Saîd el-Hudrî (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) oturmus oldugu sirada bir Yahûdî geldi ve:
— Yâ Eba'l-Kaasim! Sahâbîlerinden bir adam yüzüme vurdu, diye sikâyet etti.
Rasûlullah:
— "Kim vurdu?" diye sordu.
Yahûdî, Ensâr'dan bir adam oldugunu söyledi. Rasûlullah:
— "Onu çagiriniz!" diye emretti. (O adam huzura getirilince:)
— "Sen bu Yahudi'yi dövdün mü?" diye sordu. O zât da:
— (Evet.) Bunun çarsida "Musa'yi bütün beseriyet Üzerine süzüp seçen Allah'a yemin ederim ki" diye yemîn ettigini isittim. Ben de: Ey habîs! Muhammed üzerine de mi (tercih etti), dedim. O sira-da beni âni bir öfke tuttu da yüzüne vurdum, dedi.
Bunun üzerine Peygamber (S):
— "Peygamberler arasinda (birini öbüründen) eksiltme hayirli-ligi nisbet etmeyiniz. Çünkü kiyamet gününde insanlar (o günün siddetinden) bayilacaklar. (Onlarin beraberinde ben de bayilacagim.) Fakat yerin kendisinden ilk yarilacagi (yânî kabri ilk açilan) kimse ben olacagim. O anda ben Musa ile karsilasacagim, Mûsâ Ars'in direklerinden bir direge tutunmus bulunacak. Bilmiyorum; Mûsâ da bayilanlar içinde bulundu (da benden evvel) mi (ayildi) yoksa (Sînâ Dagi'ndaki) ilk bayilma ile mi hesâb olundu?" [5].

4-.....Enes ibn Mâlik(R)'ten (söyle demistir): Bir Yahûdî, (Ensâr'dan) bir cariyenin basim iki tas arasinda ezmisti. Kadincagiza: Sana bu cinayeti kim isledi; fulan mi, fulan mi? diye soruldu. Nihayet Yahûdî'nin ismi söylenince câriye basi ile isaret etti. Bunun üzerine Yahûdî yakalandi ve (cürmünü) i'tirâf etmesi üzerine Peygamber (S) onunla ilgili enirini verdi. Yahûdî'nin basi da iki tas arasinda ezildi [6].

2- Eger Imâm (Yâhud Hâkim} Onun Üzerine Hacr Koymus Degilse Sefîhin Ve Akli Zaif Olanin Isini Geri Çeviren Kimse Babi

Ve Câbir'den zikrolunur ki, Peygamber (S), ihtiyaçli kimsenin yaptigi sadakayi, bundan nehiyden önce

kendisine geri vermistir. Sonra da böyle kendisi muhtaçken sadaka vermekten nehyetmistir [7].
Ve Imâm Mâlik {Muvatta'da): Bir adamin diger biri üzerinde bir mali oldugu ve kendisinin bir de

kölesi bulunup da bundan baska hiçbir seyi yokken bu köleyi âzâd ettiginde, onun bu âzâd etmesi caiz olmaz, demistir [8].
Zaîf akilli ve benzeri sefih kisi adina satis yapip da , satis bedelini o zaîf sahsa veren ve ona iyilestirmekle ve kendi isini görmekle emreden kimse, o zaîf kisi bundan sonra malinda fesâd yaparsa, onu malinda tasarruftan men* eder [9]. Çünkü Peygamber, mali zayi etmekten nehyetmistir [10].
Ve Peygamber (S) alisveris isinde aldanan kimseye: "Alisveris yapacagin zaman 'Aldatmak yok' de" buyurdu. Ve yine Peygamber, kölesini satan kimsenin malini tutmamistir [11].

5-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Bir kimse alisveris isinde dâima aldatilir idi. Peygamber (S) ona: "Sen birsey almak istediginde (Islâm'da) aldatmak yoktur, de" buyurdu. Artik o kimse bunu söyler oldu [12].

6-.....Câbir ibn AbdiJlah(R)'tan: Bir adam kendine âid olan bir kölesini (müdebber olarak) âzâd etti. Onun bu köleden baska hiç mali yoktu. Peygamber (S) onun bu tedbirli azadim reddetti de o köleyi Peygamber'den Nuaym ibnu'n-Nahhâm satin aldi [13].

3- Hasimlarin Bâzisinin Digeri Hakkindaki Kelâmi Babi

7-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Rasûlullah (S):, "Her kim müslümân bir kimsenin malini koparip almak için yemininde yalanci olarak and içerse, kiyamet gününde Allah kendisine öfkeli oldugu hâlde Allah'a kavusur" buyurdu.
Râvî dedi ki: Es'as ibn Kays el-Kindî söyle dedi: Vallahi bu is benim hakkimda olmustu: Benimle Yahûdî bir adam arasinda bir arazî vardi. O bu arazîyi inkâr etti. Ben de onu Peygamber'e getirdim. Rasûlullah bana: "Senin bir beyyinen var mi?" dedi. Ben: Hayir» yok, dedim. Râvî dedi ki: Bu sefer Rasûlullah Yahudi'ye hitaben: "Yemin et" buyurdu. Râvî dedi ki: Ben: Yâ Rasûlallah, o takdîrde bu adam yemîn eder ve benim malimi alip götürür, dedim. Bunun üzerine Yüce Allah su âyeti indirdi:
'Hakikat, A Ilah 'a olan ahidlerine ve yeminlerine bedel az bir bahâyi satin alanlar; iste onlar: Onlar için âhirette hiçbir nasîb yoktur. Allah kiyamet günü onlarla konusmaz, onlara bakmaz, onlari temi-ze çikarmaz. Onlar için pek acikli bir azâb vardir" (Âiu imrân: 77) [14]

8-..... Ka'b ibn Mâlik (R), Abdullah ibn Ebî Hadred el-Eslemî(R)'deki bir alacagini mescidde istemis. Her ikisinin sesleri, evinde bulunan Rasûlullah isitecek derecede yükselmis. Rasûlullah onlara dogru çikip, hücrenin perdesini açmis da:
— "Yâ Ka'b!" diye nida etmis. Ka'b:
— Lebbeyk yâ Rasûlallah! deyince, Rasûlullah elleriyle isaret ederek:
— "Alacagindan su kadarim, yâni yarisini bagisla!" buyurmus. Ka'b hemen:

-Vallahi bagisladim yâ Rasûlallah! demis.
(Bunun üzerine Ibnu Ebî Hadred'e)
- "(Simdi) kalk o diger yariyi öde!" diye emretmistir [15].

9-.....Abdurrahmân ibn Abd el-Kaarî söyle demistir: Ben Umer ibnu'l-Hattâb(R)'dan isittim, söyle diyordu: Ben Hisâm ibn Hakîm ibn Hizâm'i el-Furkaan Sûresi'ni benim okumakta oldugumdan baska lehçe üzerine okurken isittim. Bana o sûreyi Rasûlullah okutmus idi. Hemen önüne geçmeyi kurdum. Sonra ona namazdan ayrilincaya kadar mühlet verdim. Sonra ridâsina sarilip onu çektim ve kendisini Rasûlullah'a getirdim ve:
— Ben bundan el-Furkaan Sûresi'ni Sen'in bana okuttugun lehçeden baska bir lehçe üzerine okurken isittim, dedim.
Rasûlullah bana:
— "Onu serbest birak!" buyurdu; sonra ona hitaben:
— "Oku!" buyurdu.
O da okudu. Rasûlullah:
— "Bu sûre iste böyle indirildi" dedi; sonra bana: "Oku" buyurdu.
Ben de okudum. Rasûlullah yine:
— "Sûre iste böyle indirildi. Sübhesiz ki, Kur'ân yedi harf üzere indirilmistir. Bu yedi ile indirilmis olandan, kolay geleni okuyunuz" buyurdu [16].

4- Ma'siyetler Ve Husûmetler Ehli Olanlarin, Onlarin) Bu Hallerini Tanima Ve Tesbîtten Sonra (Onlari Edeblendirme Yolu Olmak Üzere) Evlerden Çikarilmalari Babi

Umer ibnu'l-Hattâb da Ebû Bekr'in kiz kardesini ölü ardindan feryâdla agladigi zaman evinden çikarmistir [17]

10-.....Ebû Hureyre(R)'den: Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Yemîn olsun içimden öyle geçti ki namaza (ezan okunmasini) emredeyim de namaza durulsun. Sonra ben o cemâati birakayim da bu namazda hazir bulunmayan toplulugun evlerine gideyim ve evlerini kendileri içlerinde iken yakivereyim" [18].

5- Vasînin Ölmüs Kimse Adina (Nesebe Katma Istegi Ve F Diger Haklar Hususundaki) Da'vâsi Babi

11-..... Âise(R)'den (söyle demistir):Abd ibn Zem'a ile Sa'd ibn Ebî Vakkaas (fetih gününde) Zem'a'nin cariyesinin ogiu (Abdur-rahmân'in nesebi) hakkinda Peygamber'e da'vâ arzettiler. Sa'd ibn Ebî Vakkaas:
— Yâ Rasûlallah! Kardesim Utbe ibn Ebî Vakkaas bana Mekke'ye geldigim zaman Zem'a'nin cariyesinin ogluna bakmami ve onu almami vasiyyet etti. Çünkü o çocuk benim oglumdur dedi,

dedi.
Abd ibnu Zem'a da:
— O çocuk benim kardesimdir ve babamin cariyesinin ogludur; babamin dösegi üzerinde dogurulmustur, dedi.
Sonra Peygamber (S), (hakkinda çekisilen bu Abdurrahmân'da Ütbe'ye) açik bir benzeme gördü de:
— "Yâ Abde'bne Zem'a, bu çocuk senin kardesindir. Çocuk dösek sahibinindir (Zina edene mahrumiyet düser). Ey Sevde, sen de bundan sonra bu Abdurrahmân'dan perdelen" buyurdu [19].

6- Bozgunculugundan Endîse Edilen Kimselerden Isi Saglamlastirma Tedbîri Almak Babi

Ibnu Abbâs da kölesi îkrime'yi Kur'ân Ögretmek, sünnetleri ve farizalari ögretmek üzerine baglamistir [20].

12-.....Ebû Hureyre (R) söyle diyordu: Peygamber (S) Necd tarafina bir süvârî müfrezesi göndermisti. Bu müfreze Benû Hanîfe kabilesinden Sumâme ibn Usâl denilen bir kisiyi esîr alip getirdi. Bu zât Yemen'in el-Yemâme beldesi ahâlîsinin seyyididir. Onu mescidin direklerinden bir direge bagladilar. Rasûlullah mescide çiktiginda Sumâme'ye:
— "Yâ Sumâme, yaninda ne var (gönlünden ne geçiriyorsun)?" buyurdu.
Sumâme:
— Yâ Muhammed, gönlümde hayr (ümîdi) var. [Eger sen beni öldürürsen, kanli bir cânîyi öldürmüs olursun. Ve eger bana (af ni'-meti) in'âm edersen, ni'mete karsi sükreden bir kisiye in'âm etmis olursun. Eger fidye için mal istersen iste malim; veririm, dedi. Bu konusmadan sonra Sumâme bagli olarak kaldi...] Râvî hadîsin tamâmini zikretti. Sonunda Rasûlullah:
— "Artik Sumâme'yi saliveriniz!" buyurdu [21].

7- Suçlunun Harem Içinde Baglanmasi Ve Habsedilmesi Babi

Ve Nâfi' ibn Abdi'l-Hâris Mekke'de Safvân ibn Umeyye'den, Umer razi olursa satin alis onun satin alisi (yânî Beytul-MâTin satin alisi) olmak, eger Umer razi olmazsa SafvârTa dört yüz (dînâr veya dirhem) verilmek üzere hapishane yapmak için bir ev satin aldi [22].
Abdullah ibn Zubeyr de Mekke'de (emirligi günlerinde suçlulari) habsetmistir [23].

13-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Peygamber (S) Necd tarafina bir süvârî birligi gönderdi. Bu birlik Benû Hanîfe kabilesinden Sumâme ibn Usâl denilen bir adami esîr alip getirdiler ve onu (Medine) Mescidi'nin direklerinden birisine bagladilar [24].

8- Borç Verenin Alacaklisindan Ayrilmayip Onunla Sabit Ve Dâim Olmasi Babi [25]

14-.....Ka'b ibn Mâlik el-Ensârî(R)'nin, Abdullah ibnu Ebî Hadred el-Eslemî (R) üzerinde bir alacagi vardi. Ka'b ibn Mâlik, Ibnu Ebî Hadred'e kavustu ve ondan ayrilmayip alacagini istedi. Onlar birbirleriyle söylestiler. /Hattâ sesleri yükseldi. Peygamber (S) onlarin yanina geldi de:
— "Yâ Ka'b!" dedi ve eliyle alacagindan yarisini indir der gibi isaret etti.

Bunun üzerine Ka'b, Ibn Hadred'deki alacaginin yarisini aldi da, diger yarisini ona terketti [26].

9- Alacagin Ödenmesini Istemek Babi

15-.....Habbâb ibn Erett (R) söyle demistir: Ben Câhiliyet devrind; demirci idim. Benim, Âs ibn Vâil üzerinde (ücret olarak) alacak dirhemlerim vardi. Ona geldim ve ondan alacagimin ödenmesini istedim. O bana:
— Sen Muhammed'e küfretmedikçe sana olan borcumu ödemem, dedi.
Ben de:
— Vallahi ben, Allah seni öldürüp de sonra seni tekrar diriltme-dikçe Muhammed'e küfretmem, dedim.
Bu defa o:
— Öyleyse sen beni, ben ölünceye, sonra (öbür dünyâda) diriltilip de bana mal ve çocuklar verilinceye kadar birak da, ben sana olan borcumu orada ödeyeyim, deyip eglendi.
Bunun akabinde su âyet indi: "Âyetlerimizi (inkâr ile) kâfir olan ve 'Bana elbet mal verilecektir' diyen adami gördün mü?,.." (Meryem: 78-80) [27]

---

[1] Bu kitâb basligi Ebû Zerr el-Herevî, el-Asîlî ve Yûnînî nüshalarinda "Mâ yuz-keru fî'1-ishâs ve'1-husûme beyne'l-müslimI ve'1-yehûd" sûretindedir.
el-Husûmât, eî-Husûmefm cem'idir. el-Husûme nizâma'nâsina isimdir. Bir adam ile çekismek ma'nâsma mufâale babindan masdar da olur.

[2] el-îshâs, bîr kimseyi yerinden ayirmak; bir kimseyi bir yerden diger bir yere götürmek; da'vâli, bir kimseyi hâkimin hükmü ile cebren mahkemede hazir etmek ma'nâlanna masdardir

[3] Bu hadîsin bâb basligina uygunluk noktasi, Ibnu Mes'ûd'ün kendi okuyusuna aykiri Kur'ân okuyan sahâbîyi elinden tutarak Rasûlullah'in yanina götürmesi keyfiyetidir.
Bu da'vâliyi götürme hususunu Ümer'in hadîsinde de açikça görüyoruz. Su kadar ki, bu götürmenin hâkimin hükmü ile olmasi, bundan sonra gelecek olan Ebû Hureyre hadîsinden alinmaktadir

[4] Hadîsin basliga delîlligi "Iki kimse birbirleriyle sövüstüler.." sözündedir. Çünkü iki kisinin birbiriyle sövüsmesi ancak husûmet ve çekismede olur,
Buhârî bu hadîsi Tevhîd, Rikaak Kitâblan'nda; Müslim de Fazâil'de getirmistir.
Peygamber (S): "Ben Âdem çocuklarinin seyyidiyim, fakat bununla övünmem " (Müslim; Fadâil) buyurmus iken,buradaki hadîste "Bana Mûsâ üzerinde hayirlilik vermeyiniz" buyurmasi söyle îzâh edilmistir:
a. Bunu Âdem çocuklarinin seyyidi oldugu bildirilmeden önce söylemis olabilir.
b. Bu nehiy, bâzi peygamberlerin sâmni eksiltmeye götürecek surette taf-dîlden nehiydir.
c. Husûmete sebeb olacak tafdîlden nehiydir.
d. Peygamber bu nehyi tevazu' olarak söylemis olabilir.
e. Peygamberligin aslinda tafdîlden nehiy olabilir.
Hadîsin son fikrasi ile "Sûra üfürüîmüs, artik Allah'in diledikleri müstesna olmak üzere göklerde kim varsa, yerde kim varsa düsüp ölmüstür. Sonra ona bir daha üfürülmüstür. O anda görürsün ki (ölüler dirilip) ayakta bakinip duruyorlar" (ez-Zumer: 68) âyetine isaret edilmistir.

[5] Hadîsin son fikrasi: "Derken Rabb'i o daga tecellî edince onu paramparça ediverdi. Mûsâ da baygin yere düstü..." (el-A'râf: 143) âyetindeki bayilmayi Isaret etmektedir.
Bundan önce geçen hadîsteki "Yâhud Allah'in istisna ettigi kimselerden mi oldu" sözü ile buradaki "Yoksa ilk bayilma ile hesaba çekildi" sözü arasinda hiçbir zidlik yoktur. Çünkü ma'nâ: Ben bu üç seyin hangisi oldugunu; ayilmadan mi, istisna edilmekten mi, yâhud hesaba çekilmekten mi oldugunu bilmiyorum, demektir.
Hadîsin basliga uygunlugu Peygamber'in "Onu çagiriniz" emrindedir. Çünkü bu emirden murad, o sahsin Peygamber'in huzuruna getirilmesidir.

[6] Buhârî bu hadîsi Vasiyyetler, Diyetler Kitâblan'nda; Müslim de Haddler Kitâ-bi'nda getirmistir. Buhârî'nin bir rivayetinde "Bir Yahûdî bir cariyeyi üzerindeki zînet esyalarina tama' ederek öldürmüstü" ziyâdesi vardir.
Ebû Davud'un rivayetinde bu cariyenin Ensâr'dan oldugu kaydi vardir.
Mâlikîler, Sâfiîler, Hanbelîler ve cumhur: Bir seyle öldürenin, öldürdügü gibi öldürülecegine; kisasin keskinlestirilmis âlete hâss kilinmayacagma bu hadîsle hüccet getirdiler. Ebû Hanîfe: Kisas ancak keskinlestirilmis âletle olur, demistir (Kastallânî).
Hadîsin basliga uygunlugu, Yahûdî ile câriye arasindaki husûmeti sâmil bulunmasi cihetin dendir.

[7] Buhârî'nin bundan maksadi Abdu'bnu Humeyd'in kendi Müsned"mdz senediyle Câbir'den rivayet ettigi hadîstir.Buhârî ancak kendi sarti Üzere olan rivayetlerde kesinlik sîgasi kullaniyor; öyle olmayanlarda ise, buradaki gibi meçhul sîgasi kullanryor.

[8] Bu, imâm Mâlik'in, geçen müdebber kissasindan istinbât ettigi görüstür.

[9] Bu, Peygamber'in müdebberin satisinda yaptigi isin hâsilidir.

[10] Peygamber'in mali zayi' etmekten nehyi yakinda geçti.

[11] Çünkü nazarinda onun sefîhligi hakîkaten meydana çikmamistir. Eger sefîhligi meydana çiksa idi, elbette o mali almasindan onu men' ederdi

[12] Bu hadîs Alisveris Kitâbi'nda, "Aldatmanin çirkinligi bâbi"nda da geçmisti. Dârakutnî'nin rivayetinde Peygamber (S) bu zâta alip sattigi seylerde üç gün (muhayyerlik hakki tanimistir.

[13] Bu hadîs Alisveris Kitâbi'nda "Artirma satisi bâbi"nda da geçmisti.

[14] Bu hadîs dahî Musâkaat Kitâbi'nda geçmisti.
Raülipa uveunlusu "O takdîrde yemîn eder ve malimi... götürür..." sözünden alinir. Çünkü o, Yahudi'yi yalan yemine nisbet etmistir, fakat bundan dolayi kendisine bir ceza vâcib olmamistir. Zîrâ o Yahudi'den bilmekte oldugu seyi haber vermistir. Fiski bilinen kimse hakkinda bu sözün benzeri mubahtir... (Aynî).

[15] Hadîsin basliga uygunlugu "Sesleri yükseldi" sözündedir. Bu hadîs Namaz Ki-tâbi'nda, "Mescidde borç ödenmesini isteme... bâbi"nda da geçmisti.

[16] Bunda birden çok okuyusla okunmasindaki hikmete isaret vardir ki, o da okuyucu üzerine kolaylastirmaktir. el-Furkaan Sûresi'nden Umer ile Hisâm'in ihtilâf ettikleri harflerin ta'yîni, bildigim tarîklerin hiçbirinde gelmemistir... Hadîsten buradaki maksad "Onu ridâsina sarilip çektim" sözüdür. Çünkü bunda Umer'in
sözle inkâriyle beraber fiille de inkâri vardir (Kastallânî).

[17] Bunu Ibnu Sa'd et-Tabakaatu'l-Kebîr'de ez-Zuhrî'den; o da Saîd ibn Müseyyeb senediyle rivayet etmistir. Ebû Bekr vefat ettigi zaman evine aglayici kadinlar toplanmis. Bu Umer'e ulasinca, Umer onlari bundan nehyetti, Kadinlar vazgeçmeyince Umer, Hisâm ibnu'I-Velîd'e: Ebû Kuhâfe'nin kizi Ümmü Fer-ve'ye git, dedi. O da deynekle onlarin üzerine yürüdü. Aglayici kadinlar bunu isittiklerinde dagildilar.
Bunu Ishâk ibn Râhûye de kendi "Müsned'm&z diger bir senedle mevsûlen rivayet etmistir. Bu sened daha saglamdir. Onun için Buhârî baslikta bunu kat'î bir ifâdeyle belirtmistir. Bunda: "Hisâm onlari deynekle vurarak teker teker çikarmaya basladi" Ifâdesi vardir

[18] Hadîsin basliga uygunluk yeri "Evlerini üzerlerine yakivereyim" sözündedir. çünkü evleri üzerlerine yaktigi zaman oradan çabucak çikmaya davranacaklardir.
Bu hadîs Namaz Kitabi, "Cemâat namazinin vucûbu bâbi"nda daha genis bîr metin ile geçmisti.

[19] Bu neseb ta'yîni da'vâsmda hakk kazanan Abd ibnu Zem'a, Peygamber'in zevcelerinden Sevde bintu Zem'a'nin öz kardesidir. Peygamber zahir ile hüküm verdikten sonra, vesîleyi kesme olarak, Sevde'ye ondan perdelenmesini emretmistir. Peygamber burada iki türlü hüküm vermis gibidir: Biri zahir hüküm ki, o çocuk dösege âiddir hükmüdür. Biri de bâtin hükümdür ki, o da benzeme sebebiyle verilen ihtiyatî perdelenme hükmüdür...
Hadîsin buradaki basliga uygunlugu "Zem'a'nin cariyesinin ogluna bakmami ve onu almami vasiyyet etti..." sözünden alinir.
Bu hadîs, daha genis bir metin ile Alisverisler Kitâbi'mn baslarinda *'Seçi-lemezliklerin tefsiri bâbi"nda geçmisti. Farizalar Kitâbi'nda da gelecektir.

[20] Ibn Abbâs'in bu fiilini Ibn Sa'd et-TabakaatJta; Ebû Nuaym da el-Hilye'de se-nedli olarak rivayet etmislerdir.
jkrime, Ibn Abbâs'm kölesidir. Asli Magrib ahâlîsinden Berber kavmin-dendir. Husayn ibn Ebî Hurr el-Anberî'ye âid idi. ibn Abbâs, Alî ibn Ebî Tâ-lib'in vâlîsi olarak Basra'ya geldigi zaman sahibi onu Ibn Abbâs'a hibe etmisti. Sahâbîler cemâatinden ve Ibn Abbâs'tan çok rivayetleri vardir... Medine'de, seksen yasinda olarak hicrî 105 yilinda vefat etmistir (Aynî).

[21] Hadîsin basliga uygunlugu "Onu mescidin direklerinden bir direge bagladilar" sözündedIr. Bu baglama isi saglama almak Içindir. Bu hadîs Namaz Kitâbi'nda "Islâm'a girdiginde yikanma bâbi"nda ve "Esîri mescidde baglama bâbi"n-da geçmisti. Insâallah hadîsin tamâmi daha genis bir metinle Magâzî Kitâbi'nda
gelecektir. Orada görülecegi üzere Sumâme serbest birakilinca Mescid'in yakininda bir suda yikanmis, sonra Mescid'e Peygamber'in huzuruna girip Sehâdet Kelimeleri'ni söyleyerek müslümân olmus ve Peygamber'in huzurunda güzel sözler söylemis, sonra Yemâme'ye dönerek orada da Islâm lehinde hizmetler görmüstür.

[22] Bu ta'lîki Abdurrazzâk, Ibnu Ebî Seybe ve el-Beyhakî, Amr ibn Dînâr tarîkinden senedli olarak rivayet etmislerdir.

[23] Îbnu'z-Zubeyr'in bu fiilini de Ibn Sa'd et-Tabakaat'ta; Halîfe ibn Hayyât Târih 'inde; Ebû'l-Ferec el-Isbahânî e!-Egânî'dc senedli olarak rivayet etmislerdir.

[24] Hadîs bundan önceki bâbda daha uzun olarak geçti. Orada Kuteybe'den; o da Leys'ten senediyle; burada ise Abdullah ibn Yûsuf'tan; o da Leys'ten diye degisik senedle getirdi. Basliga uygunlugu "Onu Mescid'in direklerinden birine bagladilar" sözündedir. Mescid Medine'dedir, o da haremdir. Buhârî Mekke ve Medine haremlerinde bu rahmet yerlerinde azâb evi olan hapishane edinilmez diyenlere, sahâbî olan Îbnu'z-Zubeyr'in ve bizzat Peygamber'in fiilleriyle cevâb vermis oluyor.

[25] Yânî alacaklinin borçluya yapisip alacagini istemesinin mesrulugunun beyâni. el-Asîlî ve Kerîme nushalarimnda babin önünde "Besmele" vardir. Digelerinin nüshalarinda bu yoktur.

[26] Basliga delîlligi "Ka'b ibn Mâlik, Abdullah ibn EbîHadred'e yapisti" sözünde-dir. Çünkü Peygamber onlarin hâline vâkif oldugu zaman bunu reddetmedi de Ka'b'a yarisini indirmekle emretti.
Hadîs daha Önce birçok kerreler geçti.

[27] Basliga uygunlugu "Ona geldim de alacagimi ödemesini istedim" sözündedir. Hadîs Buyu' Kitâbi'nda da geçmisti.